

Játékra nevelés

a szerencsejátékos magatartás és játékszokások életkori sajátosságai

Education to play

The gambling behavior and age-related features of play habits

Szerző: **TESSÉNYI JUDIT**
 Titulusa: régióigazgató
 Munkahelye: Szerencsejáték ZRT,
 Szeged
 e-mail: tessenyi.judit@szrt.hu

Szerző: **ÁBRAHÁM ISTVÁN**
 Titulusa: Szerencsejáték piaci szakértő,
 nyugdíjas
 e-mail: abraistvan@gmail.com

„Minden játék ‘szórakoztató’? Hasonlítsd össze a sakkot a malommal. Vagy talán mindenütt van nyereség és veszteség, és mindenütt versengenek a játékosok? Gondolj a pasziánszokra. A labdajátékokban van nyereség és veszteség; de ha egy gyermek a labdát a falnak dobja majd ismét elkapja, akkor eltűnik ez a vonás. Nézd meg, hogy milyen szerepet játszik az ügyesség és a szerencse.”

(Wittgenstein, 1953.)

Összefoglalás: Vizsgálatunk kiinduló hipotézise, hogy a játékosok életkori szegmensek szerinti átlag értékei kapcsolatban állnak az egyes játékfajtákkal. Ebből következtethetnénk az egyre tradicionálisabb szerencsejátékok felé fordulásra az életkor előrehaladásával. Ennek bemutatására a korábbi kutatási eredmények másodelemzéséből indulunk ki. Ezt követően megvizsgáljuk, hogy a felnőtté válással vajon automatikusan szerencsejátékosá válnak-e az emberek és mit tehetünk annak érdekében, hogy ezt a nem létező automatizmust helyettesítsük.

Kulcsszavak: szerencsejáték, játékszokások, életkori sajátosságok, nevelés

Abstract: Initial hypothesis of our study is that players on average values are based on age segments in each game species. We would conclude from this, that people start gambling with the rising of the age. To illustrate the results we use of an earlier secondary analysis of previous research. Then we will look after that to becoming adult, people will be automatically gambler and what you can do to ensure that this does not replace existing automation. Berne's (1964) defined a game as: An ongoing series of complementary ulterior transactions progressing to a well-defined, predictable outcome.

Keywords: gambling, game habits, age characteristics, education

BEVEZETÉS

A szellemi rekreációk körén belül a játék szerepe, jelentősége vitathatatlan. Alábbi értekezésünk a játékok egy markánsan körülhatárolható csoportjára, a szerencsejátékokra fókuszál. A játékosok korcsoportonkénti szegmentálása a hagyományos szerencsejátékok¹ esetén meglehetősen pontos, köszönhetően az erre vonatkozó korábbi kutatási eredményeknek. Vizsgálódásunk azon megállapításból indul ki, hogy a játékosok életkori átlagai szignifikáns kapcsolatban állnak az egyes játékfajtákkal. Ebből következtethetnénk az egyre tradicionálisabb szerencsejátékok felé fordulásra az életkor előrehaladásával. Ezt követően megvizsgáljuk, hogy a felnőtté válással vajon automatikusan szerencsejátékosá válnak-e az emberek és mit tehetünk annak érdekében, hogy ezt a nem létező automatizmust helyettesítsük.

Helyzetelemzés és kitekintés

A játék és játékos elemek szerepe az egyéni teljesítőképeség és a személyiségfejlődés szempontjából már a múlt század elején is köztudott volt². Ebben a megközelítésben a szerencsejáték is egy speciális játékként értelmezhető. „Első megközelítésben a

¹ A felnőtt magyar népesség egyharmada kisebb-nagyobb rendszerességgel részt vesz az Ötöslottóban és, a lakosságnak csupán kevesebb mint egynegyede nem próbálta ki soha ezt a játékot. (Ipsos, 2008)

² BÉLY, Mihály; KMETYKÓ, János. Testnevelési útmutató: a nevelő tornagyakorlatok, -játékok és atletikai gyakorlatok vezetésére. Az 1916. évi július hóban az Országos testnevelési tanács 95/916 számú javaslata alapján a középiskolai tanárok részére Budapesten tartott testnevelési tanfolyamnak tananyaga. Az Országos testnevelési tanács, 1916.

szabadidő értelmes eltöltésében (öröm, szórakozás, stressz-oldás), a közösségépítő erőben, az állami adóbevételekben és a foglalkoztatásban megnyilvánuló előnyök a legkézenfekvőbbek, de ezen túl a sportfinanszírozás, mecenatúra és a turisztika terén is kimutathatók pozitív hozadékok.” (Tessényi, 2012.)

A statisztikák szerint - a lottó-halmazódási időszakot leszámítva - a rendszeresen játékosok száma lassan, de egyenletesen csökken. Ez a jelenség áremelés után még fel is erősödik. A legismertebb számsorsjáték az ötös lottó, mely játékosainak az átlagéletkora ötven év fölött van. Az életfa diagramokat vizsgálva megállapítható, hogy lottó játékok vevőkora évről – évre természetes módon csökken. A hagyományos szerencsejátékot játékosok körében a fiatal – felnőtt korosztály (valamint a nők) alul reprezentáltak. Üdítő kivételt képez – főleg az utóbbi időben – a tippmix.

Az alul reprezentáltság nem azt jelenti, hogy a fiatal – felnőtt korosztály nem találkozott már valamilyen formában a szerencsejátékokkal. Az internet, a telefonálás műsorok, a mobil telefonos játékok, a nyerő automaták könnyen és gyorsan elérhető (és nem nagyon ellenőrzött) lehetőséget biztosítanak számukra. Fő kutatási kérdésünk, hogy az ifjúság, illetve a felnőtt generáció egy bizonyos életkor elérével automatikusan elkezd-e szerencsejátékokat játszani, vagy pedig ehhez valamiféle motiváció, ráhatás szükségeltetik. Kiinduló hipotézisünk szerint egy bizonyos életkor elérével a fiatal felnőtt „megéri” a szerencsejátékokra, és az életmódjának átalakulásával, családi állapota stabilizálódásával hétről–hétre elkezd hagyományos szerencsejátékokat játszani.

A másik probléma az, hogy átfogó és preventív formában, senki sem figyelmezteti jó előre a játékosokat arra, hogy a túlzásba vitt szerencsejáték milyen problémákkal járhat. A bajba jutott emberek a családjuknak, a környezetüknek és végső soron a társadalomnak is nehezen megoldható feladatot jelent, nem is beszélve a családi kasszárt és költségvetést is megterhelő extra kiadásokról.

A harmadik kérdéskör, mellyel alább szeretnénk foglalkozni, hogy a fiatalok csak kis számban kezdenek el játszani 18 éves koruk után³. A családalapítás és a

gyerekvállalás után kezdenek csak „szállingózni”, ez pedig a népesség gyors fogyása miatt automatikus fizetőképes kereslet csökkenéssel jár – a játékszervezők szemszögéből.

A nem kell aggódni, 34-35 éves korukra „majd csak elkezdnek maguktól játszani” stratégia nem válik be. A Szerencsejáték törvény 18 aluliak részvételének tiltása a szerencsejátékokban nem oldja meg a fentebb felvetett két problémát. Az SzZrt átvevőhelyein – és ezt biztos lehet állítani – a legszigorúbban betartják a rendelkezést.

A jelenlegi helyzetben csak tiltás van, megelőzés alig. Olyan a helyzet, mintha a fiatalok az iskolákban nem hallanának az alkohol, a dohányzás vagy a drogok káros hatásairól. A felnőtt kor elérése után megnyílik előttük a most már jogilag is adott a lehetőség, hogy minden ismeret, felkészülés és tájékozódás nélkül szenvedélybetegekké válhassanak. Ezen a helyzeten kellene sürgősen változtatni.

A megelőző munkának két fontos eredménye lehetne:

- az így felnőtt korosztály kevésbé veszélyeztetett, kevésbé sebezhető. A felelős játékszervezési magatartás egyik kiemelkedő feladata és eredménye lenne a prevenció,
- az előzetes felvilágosító munka magával hozná, hogy a fiatalok hamarabb kezdenének el FELELŐSEN játszani, komoly fizetőképes kereslet utánpótlást biztosítva.

Módszer

Számba vettük az elmúlt évek magyarországi kutatásait, melyben a különböző korosztályok szerencsejátékokban való részesedését is vizsgálták. Ezek az eredmények is alátámasztják, hogy a fiatal felnőtt korosztály alulreprezentált a hagyományos szerencsejátékok tekintetében.

A megoldás a játékokra nevelés. A törvény csak a 18 éven aluliak szerencsejátékokban való részvételét tiltja. Azt nem tiltja, hogy ezzel a korosztállyal megelőző jelleggel foglalkozzunk.

- Iskolák, osztályok, tanulók részére lehetne olyan vetélkedőket szervezni, amelyek segítségével bemutathatjuk a szerencsejátékokat és egyben megalapozhatjuk a későbbi bizalmat is (pld. interneten, facebookon, stb. el lehet indítani az ilyen tudásalapú játékokat, futótűzként terjed a hír a fiatalok között,

- Középiskolákban (pld. osztályfőnöki óra keretében) tájékoztató és felvilágosító oktatásokat lehet tartani (játékfajták, szabályozások, lehetőségek, veszélyek),
- Egyéneket, családokat, osztályokat lehetne meghívni pld. az ötös lottó-sorsolásokra, hogy mindenki első kézből tapasztalhassa meg a játék tisztaságát,
- Média beszélgetések szervezése, kérdezz – felelek műsorok (helyi TV és rádió-állomások).

A játékok, országos vetélkedők segítségével a még tiltás alatt levő korosztály játékos módon, de szervezeten és kontroláltan ismerkedhetne meg a szerencsejátékok sajátosságaival

	2008	2013	%
ötöslottó	94	99	105,30%
hatoslottó	82	95	115,90%
kaparós sorsjegy	49	85	173,50%
skandináv lottó	64	83	129,70%
totó	58	64	110,30%
luxor	49	64	130,60%
kenó	48	69	143,80%
Joker	32	59	184,40%
tippmix	28	42	150,00%
góltotó	23	28	121,70%
puttó	21	42	200,00%

³ „A fiatalabbak számára ezek a játékok kevésbé vonzóak illetve érdekesebbek az idősebbekhez képest.” (Ipsos, 2002)

		Ötöslottó	Hatoslottó	Skandináv lottó	Joker	Luxor	Kenó	Puttó	Totó	Góltotó	Tippmix	TippMAX	Kaparós sorsjegy
Nem	férfi	98%	92%	76%	50%	55%	62%	37%	67%	28%	49%	17%	73%
	nő	99%	92%	80%	54%	63%	63%	36%	59%	20%	32%	12%	77%
Korcsoport	18-29	98%	91%	77%	49%	55%	62%	34%	57%	20%	45%	16%	78%
	30-39	97%	92%	77%	49%	59%	58%	38%	55%	25%	45%	15%	75%
	40-49	98%	92%	80%	60%	65%	68%	44%	68%	30%	48%	16%	78%
	50-59	99%	94%	83%	58%	62%	66%	38%	68%	24%	38%	16%	78%
	60+	100%	93%	76%	47%	57%	60%	33%	63%	20%	29%	9%	70%

Mérhetőség

A Szonda Ipsos 2002. decemberében felmérést végzett a Szerencsejáték Rt. megbízásából az ország 18 éves vagy annál idősebb felnőtt lakosságát nem, életkor és lakóhely szerint reprezentáló 2000 fő megkérdezésével, a Megbízóval előzetesen egyeztetett tartalmú kérdőív alapján. A vizsgálat során az egyes szerencsejátékokat játszó, a rendszeres és alkalmi játékosok, illetve az egyáltalán nem játszó társadalmi-demográfiai jellemzőinek feltérképezése volt a legfőbb cél. Az adatfelvétel módszere telefonos megkérdezés volt, CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing – számítógéppel támogatott telefonos interjúkészítés) rendszerrel.

A legrendszeresebben játszó, vagyis a törzsjátékosok között a három legnagyobb játék esetében az átlagosnál nagyobb arányban találunk 60 év felettieket, nyugdíjasokat, legfeljebb középfokú végzettségűeket, míg a legfiatalabb generáció képviselői, illetve a felsőfokú végzettséggel rendelkezők inkább az alkalmi játékosok kategóriájába tartoznak.

Fent hivatkozott kutatás alátámasztja, hogy a fiatal felnőtt korosztály nem vagy csak alkalmilag játszik, körükben alacsony a hagyományos szerencsejátékok ismertsége és meglepő módon az interneten sem ők a tipikus szerencsejátékosok.

Fentiek alapján megdőlt az az előzetesen felállított hipotézisünk, hogy idővel „beérnek” ezek a korcsoportok, azaz az életkor előre haladtával maguktól elkezdenének játszani. Sokkal inkább tetten érhető a piackutatási jelentésekből is, hogy folyamatosan elöregszik a lottózókba járók korosztálya, illetve azok átlagéletkora nő.

A Medián 2009. decemberi kutatási jelentését idézzük, melyet „A 18 éven aluliak érintettsége a szerencsejátékban” címen végeztek:

„...a szülők és a tanárok gyakran morálisan ítélik meg a játékokat, hangsúlyozva az ártalmakat, ugyanakkor nagyon kevés információval rendelkeznek ezekről a játékokról. Fontos lenne egy központi információs portál, ahol játék fajtánként, és konkrét játékonként lenne részletezve a játék tartalma, veszélyességi foka – a függőség kialakulása szempontjából- és előnyös oldala a megfelelő tájékozottság a szülői oldalon csökkenthetné az aggodalmat és túlzott tiltást, melyek minden jó szándék ellenére inkább a függőség irányába terelik a gyereket. A kölcsönös bizalom, nyílt kommunikáció és az autonóm igények tiszteletben tartása proaktív tényező lehet a függőség kialakulásának megelőzésében; a játék és a szerencsejáték fontos élménykeresés és örömszerzés, valamint a versengés bizonyos mértékű kiélése...”

Összegzés

Fenti másodelemzésünk alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy nincs meg az a fajta automatizmus - ami a szakmában közvélekedés -, mely szerint elég egy bizonyos életkort elérni ahhoz, hogy valaki nekilásson lottózni. Sokkal inkább jellemző, hogy ez a felnövő korosztály információ és érdeklődés hiányában egészen másfajta játékok (és szerencsejátékok) felé fordul, elsősorban az Internet irányában. Ha és amennyiben szeretnénk, hogy generációkon keresztül fennmaradjon az állami, szervezett, kontrollált, és kisebb rizikófaktorral rendelkező szerencsejátékok iránti érdeklődés (és ezáltal természetesen a várt nagyságrendű költségvetési befizetések), mindenképpen szükségeltetik egy olyanfajta felvilágosító munka, úgymond „játékra nevelés”, ami által ez az új generáció is megjelenhetnek a lottózókban. Ezzel két – egymásnak ellentmondani látszó – célt is elérhetünk: a rekreációban betöltött szerep mellett felelős játékra és önkontrollra képes felnőtt játékosokat prezentálhatunk.

Forrás:

Bély Mihály és Kmetykó János (1916): Testnevelési útmutató: a nevelő tornagyakorlatok, játékok és atletikai gyakorlatok vezetésére. Az 1916. évi július hóban az Országos testnevelési tanács 95/916 számú javaslata alapján a középiskolai tanárok részére Budapesten tartott testnevelési tanfolyamnak tananyaga. Az Országos testnevelési tanács, 1916.

Ludwig Wittgenstein (1953): Filozófiai vizsgálódások; Atlantisz, 1998.

Medián 2009: A 18 éven aluliak érintettsége a szerencsejátékban – kutatási jelentés

Páli Judit (2012): A gondolkodás stratégiai fejlődése és fejlesztésének lehetőségei az óvoda-iskola átmenet időszakában.

Sonda Ipsos 2008: Kutatási jelentés: alapozó kutatás a szerencsejátékok piacáról

Sonda Ipsos 2002: A szerencsejátékokhoz kapcsolódó fogyasztói szokások és attitűdök - Kvalitatív kutatás

Tessényi, Judit (2012): A szerencsejáték externális hatásai; Társadalomkutatás 30.3: 291-304.

http://tek.bke.hu/files/szovegek/wittgenstein_filozofiai_vizsgalodasok_reszletek.pdf